

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Susanne Lilja, (susli37), Apotekare

Granskad av: Annette Trengé Jarlshammar, (anntr2), Utvecklingschef

Godkänd av: Christer Printz, (chrpr), Chefläkare

Giltig från: 2025-02-28

Giltig till: 2027-02-26

Bygga och inreda läkemedelsrum

Förändringar sedan föregående version

Ersätter: Bygga och inreda läkemedelsrum version 7.0

Ändringar från föregående version: Översyn enligt periodiskt intervall. Text ändrad om syningsskärm under *Utförande/Följande krav gäller enbart för beredningsrum* samt höjd arbetsbänk under *Utförande/Utrustning i lokalen*. Ändrat hänvisning från AFS 2005:5 till AFS 2023:10. Redaktionella ändringar.

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version	1
Innehållsförteckning	1
Bakgrund och syfte	1
Förutsättningar	3
Utförande	3
Relaterad information	7
Arbetsgrupp	7
<i>Bilaga 1, Tvättställ med kringutrustning</i>	8

Bakgrund och syfte

Läkemedelsförråd och beredningsrum kan kombineras till ett rum, eller fördelas på två rum. Vanligtvis benämns ett kombinerat rum som

Läkemedelsrum.

Ett PNL är oftast ett läkemedelsrum. Ett VNL är alltid ett läkemedelsförråd.

Läkemedel ska förvaras enligt tillverkarens anvisning i ett särskilt förråd som är anpassat till verksamhetens inriktning och omfattning. Läkemedel

ska förvaras oåtkomliga för obehöriga. Se [HSLF-FS 2017:37](#) ”Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården.”

Vid beredning av läkemedel som medför risk för uppkomst av överkänslighet och som genom sina toxikologiska egenskaper kan orsaka bestående skada ska slutna system användas. Se [AFS 2023:10](#) ”Risker i arbetsmiljön” och skyddsinstruktioner som finns publicerade på [Skyddsinformation läkemedel - Skaraborgs Sjukhus](#).

Det är viktigt att rummet är så stort att **minst** två personer kan arbeta samtidigt. I vissa verksamheter kan det behövas plats för fler personer samtidigt. En beredningsplats ska reserveras för beredning av läkemedel som tillhör gruppen ”läkemedel med toxisk effekt” om sådana läkemedel ska iordningställas i rummet.

Förutom fast inredning krävs plats för läkemedelsvagnar och kärl för källsortering samt vid behov vätskevagnar.

På mottagningar med liten läkemedelsanvändning behövs i regel enbart ett låsbart skåp med avställningsyta intill och bra belysning.

Temperaturkrav är detsamma som för läkemedelsrum.

Följande arbetsmoment kan ingå i verksamheten i ett läkemedelsrum:

- beställning av läkemedel
- mottagning, uppäckning, kontroll och inplacering av erhållna varor
- påfyllning av läkemedelsvagn
- iordningställande av patientdoser, d.v.s. dispensering av tabletter och andra avdelade doser, uppmätning av flytande läkemedel för peroralt bruk respektive för injektion
- montering av aggregat till infusions- och spolvätskor
- granskning av injektionsläkemedel samt infusions- och spolvätskor
- tillredning av vissa läkemedel som på grund av begränsad hållbarhet måste iordningställas i nära anslutning till administrering, t.ex. torrampuller för injektion, infusionsvätskor som förses med tillsatser av flytande sterila läkemedel
- dokumentation, narkotikaredovisning
- kontroll och utsortering av läkemedel med passerat hållbarhetsdatum
- verkställa indragningar
- sortering av avfall
- undervisning av studerande i ovanstående arbetsmoment
- städning av lokalen och inredningen

Förutsättningar

Definitioner

Läkemedelsförråd

är plats för förvaring av läkemedel (läkemedelslager).

Beredningsrum

är plats för iordningställande av läkemedel, fr a injektion och infusionspreparat.

Läkemedelsrum

är ett kombinerat läkemedelsförråd och beredningsrum.

PNL

är enhetens läkemedelsförråd (patientnära lager).

VNL

är sjukhusgemensamt läkemedelsförråd (vårdnära lager).

Vätskevagn (vPNL)

är vagn för transport av avemballerade infusions- och spolvätskor till PNL på vårdenhet. Vagnen ska vara försedd med kapell och hel bottenplatta.

Läkemedelsvagn

är vagn på vårdenhet utrustad med lådor för läkemedel och dator.

Utförande

Krav på lokalen

1. Yta **minst** 12 m². Ytan är beroende på vilken typ av verksamhet som använder PNL.
2. Dörr och eventuella fönster ska vara låsbara. Undantagsvis kan fönster finnas i ett läkemedelsrum. Eventuellt fönster ska förses med insyns- och solljusskydd samt galler vid behov (eller annat inbrottsskydd).
3. I rummet ska finnas tvättställ för personalens handhygien med tillhörande utrustning. Se bilaga 1. Tvättstället får inte placeras i direkt anslutning till intilliggande arbetsbänk. En avtvättbar skärm mellan ren och oren zon kan vara en bra lösning. Kärll för källsortering kan med fördel placeras i oren zon.

4. Rummet bör inte vara genomgångsrum för att säkra ostörd arbetsmiljö. I rummet ska endast förvaras läkemedel och material för iordningställande/administrering av läkemedel.
5. Inredning ska vara anpassad för förvaring av läkemedel (hyllor och lådor). Inredningen ska vara utformad så att sjuksköterskan lätt kan nå läkemedlen.
6. God belysning, >600 lux över arbetsytor och >200 lux i allmänljus, t ex en pendlad armatur över arbetsytor med upp- och ned-ljus. Injustering görs efter det att verksamheten har flyttat in så att personalen inte skuggar sig själv vid arbete. Ingen belysning under överskåp/hylla rekommenderas eftersom det begränsar flexibilitet (hyllorna ska lätt kunna flyttas/tas bort allt efter behov hos verksamheten).
7. För att undvika starka kontraster bör mörka golv- och väggfärger undvikas.
8. Rummet ska vara utformat så att det underlättar städning och rengöring.
9. Rummet skall vara välventilerat, ventileras enligt Boverkets byggregler BBR samt ha en temperatur +15-25 °C. Termometer med max/min-avläsning ska finnas.
10. Överväg att förbereda för driftövervakning av kylskåp beroende på värdet av de läkemedel som förvaras i kylan, och personalens möjlighet att bevaka temperatur.
11. Se även Västfastigheters program för teknisk standard (PTS) Läkemedelsrum.
12. Plats för arbetsbänk anpassad för stående arbete ska finnas med
  - plats för dator med tillhörande/nödvändiga uppkopplingar.
  - plats för dokumentationsarbete och läkemedelslitteratur.
13. Plats för källsortering.
14. Plats för läkemedelsvagnar och vätskevagnar vid behov.
15. Placering av utrustning i rummet ska främja ett effektivt arbetssätt.
16. Rummet **kan** förses med sluss i direkt anslutning till rummet. Slussen används för leverans av läkemedel. Om sluss finns ska den vara låsbar från båda sidor.
17. Se även dokument PTS: Riktlinje för vårdhygieniska aspekter vid renovering, om- och tillbyggnad samt nybyggnad av vårdlokaler.
18. Överväg att montera automatöppning för dörren till läkemedelsrummet, utifrån med kort och kod, samt inifrån med armbåge/fot.
19. Närvarostyrd belysning.

Följande krav gäller enbart för beredningsrum:

1. Arbetsbänk för tillredning av läkemedel, höjd på bänken anpassas för stående arbete.
2. Skyddsutrustning och förbrukningsmaterial för läkemedelsberedning och administrering enligt skyddsanvisningar. Skyddsinstruktioner finns publicerade på [Skyddsinformation läkemedel - Skaraborgs Sjukhus](#).
3. Eventuell läkemedelsvagn bör placeras intill arbetsbänken.
4. Se även Svensk Läkemedelsstandard aktuell version www.lakemedelsverket.se.
5. Plats för krok för infusionsvätska med aggregat.
6. God belysning samt ”ljus vägg” kan vara alternativ till syningsskärm.

Utrustning i lokalen

1. Tips finns i dokumentet [LATHUND - Utrustning till Läkemedelsrum, vilka inköpsavtal finns?](#)
Se SkaS intranät – Vård – Läkemedel – Läkemedelshantering, långt ner på höger sida.
2. Medicinkylskåp med temperaturmätning samt avställningsyta intill.
3. Hyllor eller dylikt för större förpackningar, t ex vätskor och nutrition (lägsta hyllplan 20 cm, högsta hyllplan 140 cm och ett hyllplan ovanför som dammskydd). Antal hyllmeter är beroende på vilken typ av verksamhet som ska bedrivas.
4. Dator med skärm och tangentbord. Alternativt bärbar dator på t ex rullvagn.
5. Arbetsbänk i ståhöjd (H93-98 cm). Längden på bänken är beroende på hur många som ska arbeta i rummet samtidigt.
6. Eluttag.
7. Nätverksuttag alternativt trådlöst nätverk.

Säkerhet

1. Dörrstängare.
2. Titthål.
(Om fönster finns i dörren ska det gå att se ut, men ej in. Glaset ska vara okrossbart).
3. Överväg helt innertak eller annan lösning så att inte inbrott kan göras via taket.
4. Kortläsare (behörighetskort + kod).
5. Närvarodisplay och kontrolltavla för kallelsesystem.

6. Policy för SkaS är att dörrlarm ska finnas på ett läkemedelsrum
  - a) lokalt dörrlarm genereras efter 2 minuter
  - b) genererar larm efter ytterligare 5 minuter till väktare (händelsekö och larmcentral)
  - c) dörr forcerad ska generera larm direkt (händelsekö och larmcentral)
7. Överväg inbrottslarm för läkemedelsrum på vårdenhet som är ej är bemannade dygnet runt alla dagar.

Det ska finnas separat nyckelserie (medeco) med cylinder och 2 nycklar. Reservrutin med nyckelförvaring. Ej förvaring i läkemedelsrummet.

Nivå 3

Vad	Typ av förvaring	Typ av lås
Alla typer av läkemedel på avdelning, huvudförråd PNL	Läkemedelsrum enligt styrdokument	Omnis: kort och kod (tidigare benämnt Bewator)
Narkotikaklassade läkemedel som förvaras utanför läkemedelsrum	Säkerhetsskåp t ex Rejäl	Omnis: kort och kod (tidigare benämnt Bewator)

Nivå 2

Vad	Typ av förvaring	Typ av lås
Narkotikaklassade läkemedel som förvaras i läkemedelsrum där extra hög säkerhet önskas	Plåtskåp som ingår i serie ITAB Sintek (tunnare plåt än skåp nivå 3)	Omnis: kort och kod (tidigare benämnt Bewator)

Nivå 1

Vad	Typ av förvaring	Typ av lås
Läkemedel som förvaras utanför läkemedelsrum, ej narkotikaklassade. T ex i behandlingsrum, närförråd eller litet PNL på mottagning	Medicinskåp, t ex från Careco	Salto: kort Rutin för byte av batteri måste finnas (sköts oftast av Västfastigheter enligt överenskommelse)
Läkemedel till enskilda personer (endast små mängder narkotika) Läkemedel för akuta situationer (endast begränsad)	Läkemedelsvagn och akutvagn	Salto: kort Rutin för byte av batteri måste finnas (sköts oftast av Västfastigheter enligt överenskommelse).

mängd narkotika). Kan kombineras med plombering.		Uppdateringsläsaren ska vara i daglig verksamhet, t ex personaltoalett/väskrum. Rutin för spärr av person/kort ska finnas, ska överföras till alla vagnar genom spridning via uppdaterat kort (t ex tjänstgörande enhetschef eller annan sjuksköterska). Nycklar enligt reservrutin på enhet.
--	--	---

Tillbehör

1. Hyllkantslister.
2. Överväg behov av whiteboard.

Råd

Kontakta Sjukvårdsapotek VGR SkaS för rådgivning vid utformning av läkemedels- och beredningsrum, sjukvardsapotek.vgr.skas@vregion.se

Relaterad information

Bilaga 1, Tvättställ med kringutrustning

Tillämpliga lagar, föreskrifter eller externa riktlinjer

- HSLF-FS 2017:37 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården
- Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen, se Förvaring och skötsel av läkemedelsförråd
- AFS 2023:10
- Boverkets byggregler
- PTS Program för teknisk standard

Arbetsgrupp

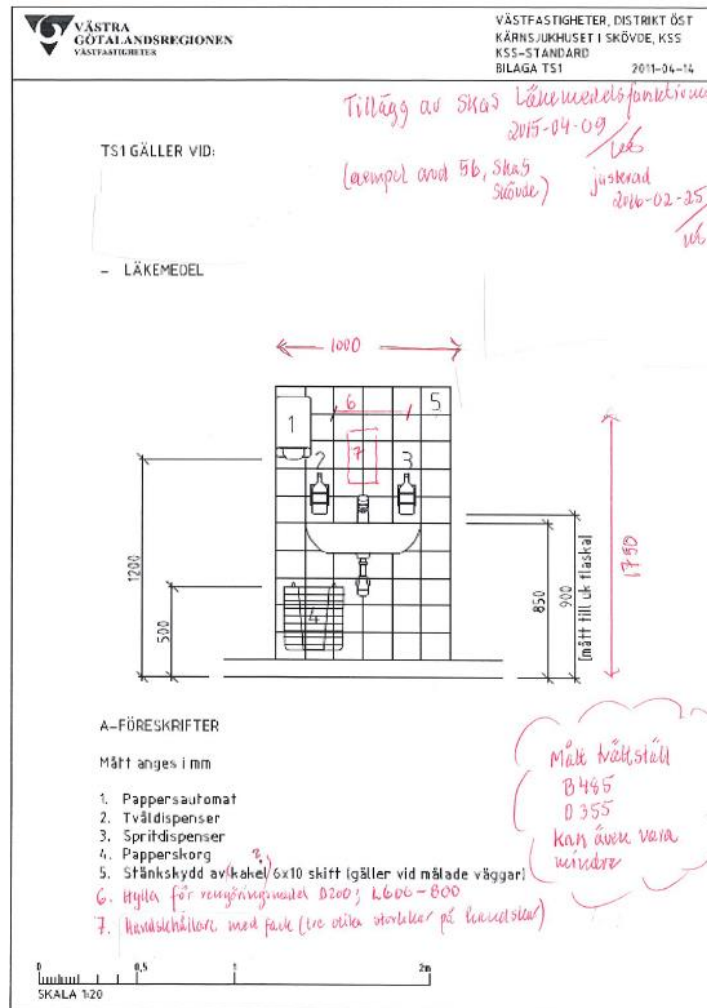
Anna Nilsson, apotekare Sjukvårdsapotek VGR SkaS

Jeanette Brauer, Personal Lokaler & Utrustning

Lotta Hall, Ola Lundgren, Trygghetscentralen

Västfastigheter

Bilaga 1, Tvättställ med kringutrustning

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Susanne Lilja, (susli37), Apotekare

Granskad av: Annette Trengde Jarlshammar, (antr2),
Utvecklingschef

Godkänd av: Christer Printz, (chrpr), Chefläkare

Dokument-ID: SKAS9728-238049044-5

Version: 8.0

Giltig från: 2025-02-28

Giltig till: 2027-02-26